

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології і соціології
Кафедра міжнародних відносин

Силабус курсу

Зовнішня політика США (після другої світової війни)

Обсяг	кредитів – 2 годин – 60
Семестр, навчання	рік 4-й рік, 8-й семестр
Дні, час, місце	Французький б-р, 24/26, за розкладом
Викладач (-і)	Коваль Ігор Миколайович, д. політ. н., проф.; Майстренко Юлія Іванівна, к. політ. н., доц. кафедри міжнародних відносин
Контактний телефон	-
E-mail	artuh.ulyal@gmail.com
Робоче місце	Кафедра міжнародних відносин, к. 32, Французький б-р, 24/26
Консультації	<i>Очні консультації:</i> Французький б-р, 24/26, к. 32, щотижнево за розкладом.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний E-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Зовнішня політика США

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити – Зовнішня політика США, Історія міжнародних відносин, Зовнішня політика країн Латинської Америки.

Постреквізити – відсутні

Мета курсу – надати системний підхід до оцінки політики США, еволюції зовнішньої політики США з урахуванням як внутрішніх факторів, так й під впливом регіональних та глобальних процесів на міжнародній арені.

Завдання дисципліни: розгляд особливостей складання зовнішньополітичних завдань північноамериканської держави, розгляд міжнародних чинників, що впливали на політику США, а також ідейної боротьби всередині американських політичних еліт із зовнішньополітичних питань, програм партій, діяльності лоббі в США, основних проблем та досягнень країни на міжнародній арені.

Очікувані результати - знати повинен

знати: принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

вміти: здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси; здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (18 год.) та семінарських (8 год.), організації самостійної роботи студентів (34 год.).

Методи навчання під час викладання дисципліни:

Словесні: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Зовнішня політика США в 2 половині 40-х – 50-х рр. ХХ ст.

Тема 1. Підсумки Другої світової війни. США як наддержава.

Військово-політичні підсумки другої світової війни та зміна геополітичної ролі США у світовій політиці. Економічні, політичні, фінансові, військові та ідеологічні аспекти перетворення США у наддержаву. Концептуальні основи формування зовнішньополітичного курсу США у післявоєнні роки. Г. Трумен, Дж. Бірнс. Мілітаризація зовнішньої політики США. «Ядерний фактор» у зовнішній політиці. Курс на досягнення абсолютної військової переваги над СРСР. «План Баруха».

Тема 2. Зовнішня політика США в початковий період «холодної війни».

Участь дипломатії США в підготовці мирних договорів з союзниками Німеччини. Проблема мирного врегулювання й позиція США. Наростання американо-радянських протиріч. Промова Черчіля в Фултоні (5 березня 1946 р.). Відставка Г. Уоллеса. «Довга телеграма» Дж. Кеннана. Доктрина «стримування комунізму». Доповідь К. Кліффорда (вересень 1946 р.). Доктрина Трумена (лютий - березень 1947 р.). Політика США у Східному Середземномор'ї. Західна Європа у зовнішньополітичній стратегії США другої половини 40-х років. План Маршалла. Політика США відносно країн Східної Європи. Стратегія «глобальної відповідальності» США. «Атлантизація» західної Європи та Німеччини. «Блокова дипломатія» США. Пакт Ріо-де-Жанейро (вересень 1947 р.). Створення НАТО. Регіональні напрямки стратегії «стримування». Політика США відносно Китаю.

Тема 3. Зовнішня політика США у 1950-і роки.

Ліквідація атомної монополії США. Меморандум СНБ-68. «Цілі Сполучених Штатів та програми національної обороноздатності». Загострення «холодної війни». Територіальне розширення «холодної війни». Втручання США в громадянську війну в Кореї: мотиви й механізм втягування. Корейська війна: періодизація та основні військово-політичні події. Феномен генерала Д. Макартура - синдром «сильної руки». «Корейське питання» у передвиборній кампанії 1952 року. Політика США в «корейському питанні» при адміністрації Д. Ейзенхауера. Підписання угоди про перемир'я в Кореї (27 липня 1953 року), Женевська конференція по Кореї (квітень-червень 1954 р.). Уроки та наслідки корейської війни для зовнішньої політики США. Перегляд зовнішньополітичної стратегії США при республіканській адміністрації. Доктрини «звільнення» та «масованої відплати». Створення блоку СЕАТО. Інтервенція в Гватемалі (літо 1954 р.). Паризькі угоди по Західній Німеччині (вересень 1954 р.). Послаблення міжнародної напруги в середині 50-х років. Женевська нарада голів урядів США, СРСР, Англії та Франції (липень 1955 р.). «Дух Женеві». Візит М. С. Хрущова до США (вересень 1959 р.). Американська дипломатія в період «суецької кризи» подій в Угорщині (осінь 1956 р.). «Доктрина Ейзенхауера». Політика «доброго партнерства» стосовно країн Латинської Америки. Інцидент з літаком-розвідником У-2 (травень 1960 р.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Зовнішня політика США в 60-70 рр. XX ст.

Тема 4. Зовнішня політика та дипломатія адміністрації Дж. Кеннеді.

Еклектизм зовнішньої політики США в перші місяці адміністрації Кеннеді: боротьба старих догм та нових ідей. «Стратегія Рауена». Політика США в Індокитаї. «Союз заради прогресу». Політика США щодо революційної Куби. Вторгнення до затоки Кочінос. Європейська політика США. Німецька проблема і позиція США. Віденська зустріч Кеннеді й Хрущова (червень 1961 р.). «Великий проект» створення «атлантичного співтовариства». Карибська криза (жовтень 1962 р.): причини, уроки й наслідки. Вироблення нової зовнішньополітичної стратегії США. Доктрини «гнучкого реагування» та «наведення мостів», стратегія «диференційованого підходу». Промова Кеннеді в Американському університеті (10 червня 1963 р.). Московський договір про заборону ядерних випробувань у трьох середовищах (серпень 1963 р.).

Тема 5. Війна у В'єтнамі і зовнішня політика адміністрації Л. Джонсона.

Поворот зовнішньополітичної стратегії США в бік глобального інтервенціонізму. Нарощування елементів сили у зовнішній політиці Вашингтону. Практичне втілення доктрин «наведення мостів» та «диференційованого підходу». «Доктрина Т. Манна». Ідейно-політична й дипломатична підготовка інтервенції в Індокитаї. «Тонкінська революція» - ставка на пряме збройне втручання у В'єтнамі. Ескалація бойових дій та основні військово-політичні події в'єтнамської війни (1965-1968 роки). Криза американської політики у В'єтнамі. Зростання антивоєнних настроїв у США. Міжнародне співтовариство про політику США у В'єтнамі. Радянсько-американські відносини. Переговори Л. Косигіна та Л. Джонсона. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї. «Шестиденна війна» і позиція американської дипломатії. Зовнішньополітичні аспекти президентської кампанії 1968 р. Початок роботи чотирьохсторонньої конференції по В'єтнаму (листопад 1968 р.).

Тема 6. Зовнішня політика Р. Ніксона та Г. Кіссінджера. Розрядка міжнародної напруги зі США.

Криза глобалізму. «Великі дебати» у США з питань зовнішньої політики. Вироблення адміністрацією Р. Ніксона нової зовнішньополітичної стратегії. Наростання реалістичних тенденцій у зовнішній політиці США. Зовнішньополітичне послання Конгресу 18 лютого 1970 року. «Атлантична солідарність». «Доктрина Ніксона». Близький Схід у зовнішній політиці адміністрації Р. Ніксона. «Човникова дипломатія» Г. Кіссінджера. Нормалізація відносин з Китаєм. Радикальна перебудова відносин з СРСР. Розрядка у радянсько-американських відносинах. Радянсько-американські зустрічі на вищому рівні. Комплекс домовленостей між Радянським Союзом та США у політичній, економічній та гуманітарній галузях. Участь США у Загальноєвропейському процесі. Дипломатія США в період підготовки НБСЄ. Останній етап війни у В'єтнамі. Паризькі угоди по В'єтнаму і виведення американських військ з Індокитаю. Арабо-ізраїльська війна 1973 р. і позиція США. «Уотергейт» і відставка Р. Ніксона. Особливості зовнішньої політики адміністрації Дж. Форда. Гальмування розрядки. «Комітет з існуючої безпеки».

Тема 7. Зовнішньополітична діяльність президента Дж. Картера.

Боротьба розрядочної та антирозрядочної тенденцій в американській зовнішньополітичній думці та дипломатії. Активізація військово-політичних зв'язків з НАТО і Японією. Посилення впливу на держави, що розвиваються. Кампанія за «моральне лідерство» США у світі та «захист прав людини». Президентська директива № 18. Створення «сил швидкого розгортання». Радянсько-американські переговори з військово-політичних проблем. Договір ОСВ-2 (червень 1979 р.). Кемп-девідські угоди. Криза у відносинах США з Іраном. Проблема американських заручників. Політика США в Африці та

Латинській Америці. Переговори про статус Панамського каналу. Реакція США на події в Афганістані. Посилення напруги у відносинах з СРСР. Рішення Ради НАТО (грудень 1979 р.) про розміщення в Західній Європі ракет середньої дальності. Заморожування ратифікації Договору ОСВ-2. Введення санкцій стосовно СРСР. «Доктрина Картера».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Зовнішня політика США в 2 пол. 80-х рр. ХХ – на початку ХХІ ст.

Тема 8. Зовнішня політика республіканських адміністрацій Р. Рейгана та Дж. Буша.

Зовнішньополітичні установки адміністрації Р. Рейгана. Перехід до конфронтаційно-силових методів у зовнішній політиці. «Холодна війна-2». Збройні акції в Гренаді, Лівані та Лівії. Новий етап гонки озброєнь. СОІ. Антивоєнний (антиядерний) рух 80-х років: причини та характер. Зміни у зовнішньополітичному курсі США у другій половині 80-х років. Радянсько-американські відносини. Зустрічі на вищому рівні. Угода з РСД - РМД. Договір про скорочення СНО. Європа у зовнішньополітичній стратегії США у другій половині 80-х років. Роль американської дипломатії у загальноєвропейському процесі та об'єднанні Німеччини. США і «оксамитові революції» в Східній Європі. Зниження рівня військового протистояння в Європі. Політика США в регіональних конфліктах (Афганістан, Намібія, арабо-ізраїльський конфлікт, Перська затока). «Буря в пустелі». Особливості зовнішньої політики адміністрації Дж. Буша. «Новий світовий порядок».

Тема 9. Зовнішня політика США при адміністрації У. Клінтона.

Зміна геополітичної ролі США наприкінці 80-х - на початку 90-х років. США як єдина наддержава. Закінчення «холодної війни»: уроки та наслідки для зовнішньої політики й дипломатії США. Американська зовнішньополітична думка про місце та роль США в світі після «холодної війни». Основні цілі та пріоритети зовнішньої політики США у 90-і роки. «Доктрина розширення» (доктрина Клінтона). Основні регіональні напрямки зовнішньої політики США: Європа (євроатлантичне партнерство і НАТО); АТР (Китай, Японія); Близький Схід (Єгипет, Ізраїль, палестинська проблема); Південна Азія (Індія, Пакистан); нові незалежні держави колишнього СРСР (СНД, Росія, Україна); Латинська Америка; Африка.

Тема 10. Політика США на пострадянському просторі. Американсько-російські відносини.

Політика США щодо СРСР на останньому етапі його існування. «Дворівнева дипломатія» США. Дискусія у Вашингтонській адміністрації стосовно підходів до ситуації в СРСР. Дипломатичне визнання США колишніх радянських республік. Основні регіональні напрямки політики США на пострадянському просторі: Молдова, Білорусь, країни Балтії, кавказькі держави, країни Середньої та Центральної Азії. Політичні, економічні, військово-стратегічні, ідеологічні аспекти американської регіональної політики. Концептуальні основи політики США на пострадянському просторі. Еволюція американсько-російських відносин у 1990-ті роки. Основні проблеми двосторонніх відносин США - Росія на сучасному етапі.

Тема 11. Зовнішня політика США в постбіполярну епоху.

Еволюція концептуальних засад зовнішньої політики США після закінчення «холодної війни». Трагедія 11 вересня 2001 р.: міжнародно-політичні наслідки. Основні регіональні напрямки зовнішньополітичної діяльності адміністрацій американських президентів Дж. Буша мол. (2001-2009); Б. Обама (2009-2017); Д. Трамп (2017-2021); Дж. Байдена (2021-): Європа (ЄС, НАТО); АТР (Китай, Японія, Корейський півострів); Близький Схід («арабська весна», Ізраїль, Палестина); Південна Азія (Індія, Пакистан); Латинська Америка; Африка. Проблема обмеження стратегічних наступальних озброєнь у порядку денному американської дипломатії. Проблеми кліматичних змін, сталого розвитку,

кібербезпеки – як нові виклики національній безпеці США. Порівняльний аналіз Стратегії національної безпеки президентів Трампа і Байдена.

Тема 12. Політика США щодо незалежної України.

Адміністрація Дж. Буша і «українське питання» - в період дезінтеграції СРСР. Дипломатичне визнання України Сполученими Штатами. «Ядерна проблема» і американо-українські відносини у 1992-1993 роках. Поворот до багатостороннього співробітництва в американо-українських відносинах (1994-1996 роки). Місце України в регіональній політиці США. Інтереси України і американська стратегія розширення євроатлантичного співтовариства. Політичне, економічне, військове, гуманітарне, космічне співробітництво США й України. Роль української американської спільноти у формуванні двосторонніх відносин. Діяльність комісії Кучма - Гор. «Стратегічне партнерство» між Вашингтоном та Києвом. Американо-українські відносини після початку російської повномасштабної російської агресії в Україні.

Перелік рекомендованої літератури

1. Дубовик В.А. Американо-українські відносини (1991-2017). Стратегічна культура та зовнішня політика України / за заг. редакцією І.М. Ковалю, О.І. Брусилівської, В.А. Дубовика. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2017. С.120-137.
2. Бжезінський З. Стратегічне бачення: Америка і криза глобальної влади. Львів : Літопис, 2012. 168 с.
3. Жигайло В.М. Місце США на міжнародній арені в 21 столітті. *Politicus*. 2017. Вип. 4. С.107-112.
4. Коваль І.Н. Последняя битва холодной войны. Одесса, 1999. 223 с.
5. Тихоненко І.В. Стратегія національної безпеки США як інструмент підтримки глобального лідерства та міжнародного порядку за адміністрації Б.Обами та Д.Трампа. *Політичне життя*. 2018. № 1. С. 158-163.
6. Fukuyama F. America at the crossroads: Democracy, power and the neoconservative legacy. Yale: Yale University Press, 2006.
7. Henriksen T. American Foreign policy in the 21st Century. 2017. 332 p.
8. Класрум навчальної дисципліни «Зовнішня політика США» <https://classroom.google.com/c/Mjl4MDk2NDc0Nzg1?cjc=vnmuzl5>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Форми і методи підсумкового контролю: Залік.

Розподіл балів здобувачів вищої освіти

Поточний/періодичний контроль				Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовий модуль 1 (поточний контроль на лекціях та семінари)	Змістовий модуль 2 (поточний контроль на лекціях та семінари)	Змістовий модуль 3 (поточний контроль на лекціях та семінари)	Індивідуальне самостійне завдання		100

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	20	25	
5	2	5	5	4	4	5	5	5	5	5	5			

Самостійна робота студентів.

№ з/п	Назва теми/індивідуальних завдань (рефератів)	Кількість Годин
1	Тема 1. Підсумки другої світової війни. США як наддержава.	4
2	Тема 2. Зовнішня політика США в початковий період "холодної війни".	4
3	Тема 3. Зовнішня політика США у 1950-і роки.	
4	Тема 4. Зовнішня політика та дипломатія адміністрації Дж. Кеннеді.	4
5	Тема 5. Війна у В'єтнамі і зовнішня політика адміністрації Л. Джонсона.	4
6	Тема 6. Зовнішня політика Р. Ніксона та Г. Кіссінджера. Розрядка міжнародної напруги зі США.	2
7	Тема 7. Зовнішньополітична діяльність президента Дж. Картера.	2
8	Тема 8. Зовнішня політика республіканських адміністрацій Р. Рейгана та Дж. Буша.	4
9	Тема 9. Зовнішня політика США при адміністрації У. Клінтона.	6
10	Тема 10. Політика США на пострадянському просторі. Америко-російські відносини.	6
11	Тема 11. Зовнішня політика США в постбіполярну епоху.	4
12	Тема 12. Політика США щодо незалежної України.	5
	<p><i>Один реферат із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i></p> <p><i>Обсяг реферату: 15 сторінок.</i></p> <p><i>Характеристика змісту: за змістом навчальної дисципліни.</i></p> <p><i>Вимоги до виконання та оцінювання:</i> основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об'єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносів у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.</p>	
	Разом	49

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: визначена розкладом занять та сесії.

Політика щодо академічної доброчесності: можуть відніматися бали за прояви академічної не доброчесності, аж до незадовільної оцінки та повторного вивчення дисципліни.

Політика щодо відвідування та запізень: відвідування лекцій є добровільним, але неприпустимі пропуски семінарів без поважної причини, запізнення на заняття.

Мобільні пристрої: мають бути вимкнуті в аудиторії.

Поведінка в аудиторії: активна участь у лекціях заохочується додатковими балами.